Niniejszy numer zawiera 20 stron druku.

CENA NUMERU 50 GR. OPŁATA POCZTOWA UISZCZONA GOTÓWKĄ

Rok V. **Kraków, dnia 1 grudnia 1938 r.** **Nr. 12.**

PRZEGLĄD SAMORZĄDOWY

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY ZAGADNIENIOM ADMINISTRACYJNYM, GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM

TREŚĆ:

NĄKŁADEM INSTYTUTU ADMINISTRACYJNO-GOSPODARCZEGO W KRAKOWIE.
WYKONANO W DRUKARNI „ORBIS“, KRAKÓW-DĘBNIKI, UL. BARSKA 41.

PRZEGLĄD SAMORZĄDOWY

MIESIĘCZNIK

POŚWIĘCONY ZAGADNIENIOM ADMINISTRACYJNYM, GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM

PRENUMERATA:
ROCZNA 6 ZŁOTYCH
PÓŁROCZNA 3 ZŁOTE
KWARTALNA 1 ZŁ. 50 GR.
PRENUMERATA
DLA GROMAD 3 ZŁ ROCZNIE.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
KRAKÓW
UL. KAPUCYŃSKA L. 2. TEL. NR. 112-50.
KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 405.046.
REDAKCJA CZYNNA WE ŚRODY OD G. 18—19.
NACZELNY REDAKTOR PRZYJMUJE W PIĄTKI
OD GODZINY 19—20.
NADESŁANYCH RĘKOPISÓW REDAKCJA
NIE ZWRACA.

CENY OGŁOSZEŃ
CAŁA STRONA 100 ZŁ, 1/2 STRONY 50 ZŁ, 1/4 STRONY 30 ZŁ, 1/8 STRONY 20 ZŁ. W TEKŚCIE O 20% DROŻEJ. PUBLIKACJE BILANSÓW O 50% DROŻSZE.

ROK V. KRAKÓW, DNIA 1 GRUDNIA 1938. NR. 12.

Redakcja „Przeglądu Samorządowego“ zamieszcza odczyt Naczelnego Redaktora „Przeglądu“ p. Ludwika Osieckiego, wygłoszony dnia 9-go listopada b. r. przez Rozgłośnię Polskiego Radia w Krakowie, w związku z wyborami do Samorządu Terytorialnego.

LUDWIK OSIECKI.

Gospodarcza rola Samorządu w Polsce Odrodzonej.

Związki samorządu terytorialnego w Polsce, a więc gminy miejskie i wiejskie, powiatowe związki samorządowe, wchodzą obecnie w okres wyborów do swych organów ustrojowych tj. rad miejskich, gminnych i powiatowych. Już obecnie odpowiednie władze zarządziły w szeregu miast naszego Województwa z Krakowem na czele, wybory do rad miejskich. W pozostałych miastach Województwa, w miarę wygasania kadencji obecnych rad, przeprowadzone zostaną nowe wybory w roku następnym.

Po wyborach do rad miejskich nastąpią wybory do rad gromadzkich, dalej do rad gminnych (w gminach wiejskich) i rad powiatowych. W ten sposób w niedalekiej przyszłości organa ustrojowe samorządu terytorialnego ulegną odnowieniu.

Ważny to okres dla życia samorządowego, ważny to okres dla obywateli wyborców, bo przecież samorząd, będąc tak potężną i wszechstronną organizacją administracji państwowej, funkcje w tym zakresie wykonuje przez obywateli, powołanych w drodze wyborów.

To też, gdy już niedługo staniemy u urn wyborczych, aby oddać głos, na tych, którzy w naszym przekonaniu, najlepiej tym tak ważnym obowiązkom sprostać potrafią, pragnę, w skrócie oczywiście z uwagi na ograniczony czas, podzielić się ze słuchaczami Polskiego Radia uwagami o jednej z funkcyj samorządu terytorialnego, — o jego roli gospodarczej.

Z istoty swej samorząd terytorialny jest powołany do podnoszenia m. i. kultury materialnej w zakresie spraw miejscowych, związanych z zagadnieniami danego terenu, spraw będących wyrazem potrzeb ludności, żyjącej w zbiorowości sąsiedzkiej. Jest tedy samorząd w procesach podnoszenia dobrobytu ludności uzupełnieniem działalności Państwa, które siłą faktu swym zakresem obejmuje dziedziny szersze. Ta zwężona, jakby się na pozór zdawać mogło, rola samorządu teryto-

rialnego w organizowaniu życia gospodarczego bynajmniej nie umniejsza znaczenia samorządu w budowie naszej przyszłości gospodarczej. Samorząd bowiem, działając u samych podstaw struktury państwowej i stwarzając tam odpowiednie warunki dla rozwoju życia gospodarczego, w zależności od potrzeb miejscowych, tym samym działa dla całości Państwa. Przecież należyte rozwiązanie n. p. zagadnień komunikacyjnych (dobrych dróg) przez wszystkie gminy wywołuje należyte efekty w tym zakresie w całym Państwie i splata się w jedną całość z poczynaniami w tym względzie Państwa.

Działalność gospodarcza samorządu terytorialnego, a więc gmin, powiatów samorządowych jest powszechna. Gdy izby rolnicze jako organizacje samorządowe powołane są do zabezpieczania i regulowania stosunków rolniczych, izby przemysłowo-handlowe — przemysłowych i handlowych, a izby rzemieślnicze — rzemieślniczych, to samorząd terytorialny przez swą działalność stwarza warunki dla rozwoju całokształtu stosunków gospodarczych. Bo przecież przez udział w budowie i utrzymaniu szkół ogólno-kształcących, podnosi się poziom ogólnej kultury narodowej, co stanowi rękojmię postępu gospodarczego. Powoływanie do życia przez samorząd szkół zawodowych: rolniczych, rzemieślniczych, handlowych i t. p. znajduje odpowiedni refleks w procesach intensyfikacji rolnictwa, dopomaga do podniesienia rodzimego handlu, przemysłu i rękodzieła. Budowa i należyte utrzymanie dróg stwarza korzyści gospodarcze zarówno dla rolnika, jak i dla kupca, przemysłowca i rzemieślnika. Samorząd dostarcza siły popędowej, światła, wody, gazu. Samorząd terytorialny przez budowę środków komunikacyjnych, utrzymywanie tego rodzaju urządzeń, jak targowic, hal i kas targowych, rzeźni, chłodni i tp. zbliża producenta do konsumenta, przyczynia się znakomicie do unormowania produkcji i obrotu. Samorząd stwarzając odpowiednie warunki dla rozwoju życia gospodarczego przyczynia się do powstawania wielkich konglomeratów miejskich, które wchłaniają nadwyżki ludności z przeludnionej wsi, wyrównując w ten sposób niepomyślnie układający się u nas stosunek ilościowy ludności wiejskiej do miejskiej.

Rzeczywistość wskazuje, że w Polsce odrodzonej samorząd terytorialny bierze wydatny udział w aktywizacji, mającego tyle z okresów niewoli do odrobienia, naszego życia gospodarczego. Jeśli chodzi o teren najbliższy nam, — Województwo Krakowskie, to możemy stwierdzić szereg kapitalnych prac, związanych z uporządkowaniem i organizacją stosunków gospodarczych wykonanych, lub zapoczątkowanych przez Samorząd.

Rejestrujemy w wielu miastach Województwa podjęcie na szerszą skalę prac nad racjonalną zabudową i regulacją miast, rejestrujemy powstawanie nowych, racjonalnie zabudowanych, uzbrojonych i wykorzystanych dzielnic. Sieć samorządowych zakładów, wytwarzających prąd elektryczny znakomicie wzrosła. W ostatnich latach w Województwie Krakowskim, poza 7-ma nowymi zakładami rozdzielczymi, powstało 11 nowych elektrowni lokalnych, nie licząc rozbudowania wielu elektrowni, już istniejących, przy tym w powstawaniu elektrowni okręgowych samorząd bierze wydatny udział. Jeśli chodzi o tak ważny instrument gospodarczy, jakim są rzeźnie, to i na tym polu samorząd naszego Województwa może wylegitymować się znacznym dorobkiem. W ostatnich bowiem latach wzniesiono 13 nowocześnie urządzonych rzeźni, nie licząc przebudowy i unowocześnienia wielu z pośród dawniej już istniejących. Obecnie znajdują się w budowie 3 rzeźnie wraz z chłodniami w miastach, wchodzących w skład Centralnego Okręgu Przemysłowego.

W zakresie budowy i utrzymania dróg samorządy Województwa Krakowskiego, mogą również wykazać się znacznym dorobkiem. Gdy bowiem n. p. wydatki tylko na konserwację dróg powiatowych konsumują w przecięciu około 45% budżetu powiatu, co stanowi prawie 2,400 tysięcy złotych rocznie, to pozatym samorządy wybudowały w okresie kilkunastu lat około 400 km nowych dróg, nie licząc gruntownej przebudowy dróg na przestrzeni wieluset km.

W okresie ostatnich 15-tu lat samorządy Województwa Krakowsk. wzniosły ponad wieluset nowych budynków szkolnych dla szkół powszechnych, kreowały 4-ry nowe gimnazja, względnie szkoły średnie, rozbudowując ponadto w wielu miejscowościach budynki już istniejących zakładów. Ostatnio należy zanotować uruchomienie przez samorząd powiatowy w Dębicy zawodowej szkoły mechanicznej, która kształcić będzie synów mieszkańców przeludnionych wsi na kwalifikowanych majstrów dla zakładów przemysłowych C. O. P.'u.

Prace związków samorządowych nad podniesieniem rolnictwa i hodowli zabezpieczone są w budżetach tych związków stosunkowo jak na ubogą strukturę naszego Województwa, znacznymi kwotami. Jeśli bowiem chodzi o powiatowe związki samorządowe — budżety na rolnictwo

osiągają w stosunku rocznym ponad 400 tysięcy złotych, co stanowi około 8% budżetu. Natomiast gdy do chwili odzyskania niepodległości w Województwie Krakowskim istniała tylko jedna samorządowa ludowa szkoła rolnicza, obecnie mamy już 5 nowych rolniczych ludowych szkół samorządowych, a mianowicie: w Łososinie męską, w Łodygowicach żeńską, w Nowym Targu męską dla gospodarstw wysokogórskich, w Wojniczu i Myślenicach. Ponadto samorząd przejmuje od Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego szkołę rolniczą żeńską w Spytkowicach i zamierza przystąpić do budowy szkoły rolniczej męskiej na obszarze C. O. P.'u, a mianowicie w Mielcu.

Na tle tych tak rozlicznych i skomplikowanych funkcji gospodarczych samorządu terytorialnego i ich realizowania, rysuje się plastycznie doniosła rola jego w procesach związanych z organizowaniem polskiego życia gospodarczego, w wykuwaniu lepszego jutra. A jeśli dodamy, że samorząd dzięki swej wszechstronności i zasięgowi znakomicie pogłębia chłonność rynku wewnętrznego, że wyrabia wśród obywateli, udział w nim biorących, kulturę gospodarczą, że związuje gospodarkę prywatną, to doprawdy wysuwa się on na czoło tych czynników, które w dużym stopniu mogą przesądzać o tempie, kierunkach i skali rozwoju naszego narodowego gospodarstwa.

To też w okresie, w którym mamy powołać nowe organy samorządowe, wyborcy powinni w swoim sumieniu docenić, że tylko zjednoczenie się na szerokiej płaszczyźnie żywotnych interesów narodowych zapewni, że samorząd odpowiadać będzie polskiej racji stanu, że stanie się rękojmią postępu gospodarczego. Powinniśmy docenić, że gdzie jak gdzie, ale w działalności samorządu nie powinniśmy dzielić, lecz jednoczyć myśl polską na gruncie realizowania naszych narodowych postulatów gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

WŁADYSŁAW KABACIŃSKI.

Dajmy szkołom powszechnym urządzenia szkolne i pomoce naukowe.

Największe bolączki dzisiejszego szkolnictwa powszechnego — to brak odpowiednich izb szkolnych, brak urządzeń tych izb, brak pomocy naukowych.

Izb szkolnych jest za mało i wskutek tego dzieci muszą uczęszczać do wielu szkół na 2 zmiany: jedna zmiana przed południem, druga po południu. Nauka na dwie zmiany jest szkodliwa, szczególnie dla drugiej zmiany uczniów, gdyż w izbie szkolnej trudno utrzymać czystość i odpowiedni stan ciepłoty.

Blisko połowa izb szkolnych to izby ciasne o 30—40 metrach kwadratowych powierzchni podłogi. W takich izbach pomieścić trzeba przeważnie 60 uczniów, a jest miejsce na 40.

Brak izb jest już dobrze znany ogółowi społeczeństwa. Sprawa budowy szkół ruszyła z martwego punktu przed 4-ma laty i choć powoli, ale posuwa się naprzód. Trzeba tylko tempo budownictwa szkolnego zwiększyć i przeznaczyć na ten cel większe sumy w budżecie państwowym i samorządowym, oraz odwołać się do jeszcze większej ofiarności społeczeństwa.

Nie mniej ważną sprawą od budownictwa publicznych szkół powszechnych jest zaopatrzenie tych szkół w konieczne urządzenia i pomoce naukowe.

Dzisiejsze urządzenie izb szkolnych daleko odbiega od stanu zadowalającego. Przede wszystkim odczuwa się brak dostatecznej liczby ławek szkolnych. W ławkach 2 osobowych siedzi często po troje dzieci, a w 4 osobowych po 5-ro i 6-ro. Przy takiej ciasnocie w ławie szkolnej trudno utrzymać higienę, dzieci nie mogą prawidłowo siedzieć przy pisaniu i innych pracach, prace uczniów nie mogą być dokładnie wykonane. Uczniowie przy pracy w takich warunkach nabierają nawyków w złym siedzeniu i przyzwyczajają się do niedokładności w pracy.

Większość ławek, które są w dzisiejszych szkołach powszechnych, szczególnie na wsi, nie odpowiada wymogom higieny. Są to bowiem stare ławki, nie dostosowane do wzrostu dziecka i do utrzymania właściwej pozycji w czasie pracy. Zły stan ław szkolnych powoduje niedomagania w rozwoju fizycznym dzieci szkolnych. Skrzywienia kręgosłupa i ramion, zepsucie wzroku — są to schorzenia nabyte bardzo często w szkole wskutek siedzenia na nieodpowiednich ławach.

Niedomagania są również i w innych urządzeniach szkolnych. Rażącymi brakami są: niedosta-

teczna liczba wieszadeł do ubrań, niedostateczna liczba miednic do mycia, brak odpowiednich naczyń z wodą do picia, dużo jest takich tablic szkolnych, na których nie można pisać, albo pismo jest niewidoczne, w izbie szkolnej często nie ma szafy na książki i wykonane prace uczniów.

Braków w urządzeniu izb szkolnych jest więcej, wyliczyłem tylko najczęściej spotykane i najbardziej rażące, które uniemożliwiają nauczycielowi prowadzenie normalnej pracy w dziedzinie wychowania i nauczania i przyczyniają się do niskiego stanu szkoły.

Przestrzenna izba szkolna, należycie wietrzona, w zimie ogrzana, czysto utrzymana, uposażona we właściwy sprzęt stwarza warunki do dobrej pracy nauczyciela i ucznia w szkole, zły stan tych rzeczy obniża wynik pracy nauczyciela i ucznia.

Niezbędnym również warunkiem do racjonalnego uczenia i uczenia się w szkole są pomoce naukowe. Pomoce naukowe muszą być w ręku nauczyciela, żeby mógł uczyć; uczeń również musi korzystać z pomocy naukowych, żeby mógł się dobrze uczyć.

Poza podręcznikami i innymi przyborami, które winien posiadać każdy uczeń, muszą być w szkole pomoce naukowe, z których korzysta cała klasa.

Jeżeli w szkołach powszechnych jest duża drugoroczność w klasach, jeżeli zamała liczba dzieci kończy pełną szkołę w ciągu 7 lat nauki, jeżeli wśród dorastającej młodzieży, która przeszła przez szkołę powszechną, spotyka się powrotny analfabetyzm lub półanalfabetyzm, to stan ten powstaje stąd, że nauka w szkołach odbywa się w złych warunkach: zadużo uczniów jest w klasie, uczniowie nieregularnie uczęszczają do szkoły często z braku ubrania i obuwia, w szkole jest brak urządzeń i pomocy naukowych, bez których nie może być dobrej nauki, nauki, którąby została dobrze utrwalona i dała podstawę do dalszego kształcenia i samokształcenia.

Bo jakżeż można przygotować ucznia do czytelnictwa, jako podstawowego środka samokształcenia, jeżeli ten uczeń w czasie pobytu w szkole poza podręcznikami do nauki nie czyta innych książek, bo nie ma biblioteki w szkole. Młodzież po opuszczeniu szkoły będzie czytała książki, będzie zgłaszała się po nie do bibliotek, jeżeli w czasie pobytu w szkole powszechnej przeczyta pod kierunkiem nauczyciela pewną ilość odpowiednio dobranych książek, jeżeli rozmiłuje się w czytelnictwie, jeżeli szkoła doprowadzi do tego, że uczeń będzie odczuwał potrzebę czytania — głód książki. Szkoła może i musi uzyskać taki rezultat, ale dokona tylko wtedy, jeżeli będzie posiadała bibliotekę, a w tej bibliotece odpowiednie książki.

Dzisiejszy stan jest taki, że mała liczba publicznych szkół powszechnych posiada biblioteki, większość tych szkół ma zaledwie po kilka, kilkanaście książek, a są szkoły, które zupełnie nie posiadają bibliotek.

Czyż można uczyć geografii bez mapy, bez obrazów, przyrody bez okazów i przyrządów, historii bez obrazów? Gdy nie ma szkoła tych pomocy, uczeń słyszy od nauczyciela i czyta w podręczniku o rzeczach, których nie może zobaczyć nie tylko w rzeczywistości, ale nawet na okazie lub na obrazie.

A jak to wygląda nauka rachunków z geometrią bez liczydła, metra, bez cyrkla, kątomierza, wagi i t. p.

Nauka bez pomocy naukowych — to zapamiętywanie przez ucznia słów z książki, słów nauczyciela — słów które chociaż uczeń nawet pamięciowo sobie przyswoi, ale te słowa nie zawierają dla niego treści rzeczowej. Dzisiejsza szkoła powszechna ma również przygotować do życia praktycznego w domu w gospodarstwie. Uczeń ma zapoznać się z podstawowymi narzędziami, ma się nauczyć nimi władać, ma nimi wykonywać proste przedmioty do użytku praktycznego. Jak tego może dokonać szkoła, jeżeli nie posiada podstawowych narzędzi, jak noże, nożyczki, młotek, dłuto, piła, świder, strug, ośnik, cęgi, kleszcze i t. p. Brak pomocy naukowych w szkołach powszechnych w dużym stopniu przyczynia się do tego, że uczniowie wychodzą z tych szkół słabo przygotowani do dalszej nauki w szkołach wyższych stopni, nie umieją należycie radzić sobie w życiu codziennym praktycznym, biorą słaby udział w pracy samokształceniowej, część z nich wraca do półanalfabetyzmu, a nawet całkowitego analfabetyzmu.

W dzisiejszej Polsce obywatel nie może być analfabetą lub półanalfabetą. Obywatel Polski jako żołnierz i w codziennym życiu musi być świadomy swych obowiązków, musi być twórczy w pracy, musi być zdrowy.

Szkoła takiego obywatela wychowa, jeżeli będzie się mieściła w zdrowych izbach szkolnych, jeżeli będzie należycie urządzona, jeżeli będzie zaopatrzona w potrzebne pomoce naukowe, jeżeli klasy nie będą przepełnione uczniami.

Obok budowy szkół — urządzenie ich wewnętrzne i zaopatrzenie w pomoce naukowe jest sprawą pilną.

Towarzystwo Popierania Budowy Publicz-

nych Szkół Powszechnych oprócz niesienia pomocy pieniężnej gminom w dziedzinie budowy szkół, rozpoczęło w ostatnich czasach również akcję zaopatrzenia publicznych szkół powszechnych w odpowiednie urządzenia i pomoce naukowe. Niektóre okręgi szkolne już mają w tej dziedzinie duże rezultaty inne rozpoczynają tę akcję. Np. Krakowski Okręg opracował 7-letni plan, według którego zamierza szkoły zaopatrzyć w najkonieczniejsze pomoce naukowe. W ciągu 2-ch lat według tego planu dostarczył do 3000 publ. szkół powszechnych w okręgu szkolnym krakowskim komplety narzędzi do zajęć praktycznych (noże, nożyczki, młotki, piły, ośniki, strugi, dłuta, świderki, siekierki i t. p.), komplety przyrządów do nauki rachunków (metry, liniały, kątomierze, cyrkle i ekierki), mapy Europy i planigloby oraz komplety z 14 książek do bibliotek. Na tę akcję Zarząd Okręgu Towarzystwa Popierania Budowy Publ. Szkół Powszechnych w Krakowie wydał około 250.000 złotych.

W akcji dostarczenia szkołom urządzeń i pomocy naukowych winny wziąć udział wszystkie samorządy terytorialne, jak i całe społeczeństwo.

We wszystkich budżetach gminnych winny się znaleźć odpowiednie kwoty na pomoce naukowe dla szkół. Kwoty te należałoby złączyć z funduszami na ten cel przeznaczonymi przez T. P. B. P. S. P.

INŻ. MIECZYSŁAW NOWAK.

O podniesienie gospodarki na pastwiskach gromadzkich.

O konieczności podniesienia gospodarki na wspólnych pastwiskach mówi się u nas od lat kilkudziesięciu, jak dotychczas — niestety — bez rezultatów. Tu i ówdzie przekopano wprawdzie dla osuszenia pastwiska rów odpływowy, gdzieindziej wycięto jednego roku osty lub wydzielono działkę dla gęsi, niewiele to jednak znaczy w stosunku do całego obszaru wszystkich pastwisk wspólnych tut. województwa (ok. 50.000 ha). Pastwiska nasze są w przeważającej ilości wypadków takie, jakie były lat temu pięćdziesiąt, czy więcej. Dlaczego istnieje taki stan rzeczy? Przecież przy tak wielkim braku ziemi i istniejącym u nas zagęszczeniu ludności, pozostawienie ogromnych obszarów prawie odłogiem jest nie tylko grzechem gospodarskim, ale wprost zbrodnią społeczną. Gdy w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat technika rolnicza w zakresie uprawy zbóż, okopowych, hodowli zwierząt i t. d. posunęła się milowymi krokami naprzód, to ta dziedzina wiążąca się z całością pracy rolnika pozostaje ciągle w zaniedbaniu. Najważniejszą przyczyną tego jest fakt, że my rolnicy polscy dotychczas nie nauczyliśmy się pracować nad wspólnym dobrem patrzymy w przyszłość na krótką metę, wyłącznie pod kątem doraźnych, własnych korzyści. Zarządy gromad, którym powierzono pieczę nad wspólnym pastwiskiem, często nie chcąc narażać się w ten sposób myślącej większości pozostawały bierne na wszystkie zalecenia i nawoływania do wysiłków w tym kierunku, które co jakiś czas wydawały Towarzystwa Rolnicze, Organizacje Społeczne, czy władze samorządowe.

W tych warunkach Rząd Polski oceniając bezowocność dotychczasowych wysiłków dla zagospodarowania wspólnot zdecydował się na opracowanie i wydanie przez Sejm Polski **ustawy o uporządkowaniu wspólnot gruntowych** (z dnia 4 maja br. Dz. U. R. P. Nr. 33). Ustawa ta przewiduje stopniową likwidację wspólnot pastwiskowych przez ich podział. Nie podlegać podziałowi mają pastwiska górskie położone od 1000 m w zwyż, jak również te tereny, które ze względów gospodarczych uprawnień chcą zachować w niepodzielność dla wspólnego użytkowania. Poza tym w kilku innych wypadkach, szczegółowo ustawą określonych. Czy więc na terenie woj. krakowskiego mamy dążyć do **utrzymania wspólnego użytkowania, oczywiście po przeprowadzeniu zagospodarowania oraz uregulowania praw wypasu.** Decyzję w tym kierunku powziąć muszą przede wszystkim sami zainteresowani. Zależeć ona będzie od czynników miejscowych które znając dokładnie warunki bytu ludności rozstrzygać będą o tych sprawach. Wykonanie ustawy zawieszono na terenie województw południowych na okres 3-ch lat, prawdopodobnie dla przekonania się, czy i jak ludność czas ten wykorzysta dla zagospodarowania wspólnot i uregulowania praw wypasu.

Nie narzucając nikomu przekonań zauważę, że na naszym terenie w wielu wypadkach podział wspólnot pastwiskowych jest nie wskazany z następujących przyczyn:

1. Z pastwiska wspólnego korzystają najwięcej najubożsi rolnicy, którzy na zamierzonym podziale zyskują bardzo niewiele. Obecnie mając

możność wypasu krowy, kozy, czy gęsi na wspólnym pastwisku jakoś wegetują, potem wyzuci z tych możliwości, nawet mimo posiadania działki z pastwiska będą wielkim ciężarem dla wsi, a nawet społecznie niebezpiecznym elementem. Pastwisko służąc na wypas dla inwentarza tych właśnie najbiedniejszych (często bezrolnego proletariatu) łagodzi różnice w stanie zamożności poszczególnych mieszkańców wsi.

2. Pastwisko duże łatwiej jest dobrze zagospodarować, zastosować kolejny wypas działek lub części, urządzić wodopoje i schrony dla zwierząt i t. d.

3. Uregulowanie praw wypasu konieczne przy zaniechaniu podziału jest łatwiejsze do przeprowadzenia i mniej będzie kosztowne, co w naszych warunkach także musi być bran e pod uwagę.

Przekonanie to pokrywa się ze zdaniem wielu znawców stosunków społecznych wsi małopolskiej, to też zarządy naszych gmin i gromad powinny dołożyć starań, by podnieść stan gospodarki na wspólnotach pastwiskowych. Jaką drogę należy obrać określa to wyraźnie reskrypt p. Wojewody krakowskiego z dnia 18. I. 1933 r. oraz wydany na jego podstawie przez Krakowską Izbę Rolniczą regulamin opieki nad pastwiskami gromadzkimi. Najważniejszymi postanowieniami regulaminu są:

Wójt w gminie posiada nadzór nad pastwiskami gromadzkimi. W obrębie wsi powołuje się sołtysa na opiekuna pastwiska. Zadaniem jego jest wspólnie z radą gromadzką dbać o pastwisko oraz dopilnowywać prac pielęgnacyjnych, przez:

1. niedopuszczanie do worywania się w obszar pastwiska właścicieli przylegających pól.

2. Zabronienie niszczenia darni przez jej wycinanie, bezplanowe kopanie piasku, gliny, kamienia, torfu i t. d.

3. Usuwanie ostów i wszelkich chwastów.

4. Wykonywanie prac melioracyjnych.

5. Staranie o wynawożenie pastwiska (łajniaki, komposty, gnojówka, nawozy pomocnicze).

6. Wyrównywanie powierzchni.

7. Wydzielanie dla gęsi osobnego kawałka pastwiska.

8. Oznaczenia terminu wiosennego rozpoczęcia wypasu i jesiennego zakończenia wypasu.

9. Zarządzanie kolejnego wypasu części pastwiska wzgl. wprowadzanie przerw w wypasie na całym obszarze pastwiska.

Wykonanie wymienionych prac nie jest trudne przy dobrej woli opiekuna pastwiska oraz współpracy i zrozumieniu wspólnego celu u mieszkańców gromady. Fundusze na wykonanie tego programu muszą się znaleść przede wszystkim z opłat za pasienie. Opłaty te naogół biorąc pobierają wszędzie gromady wzgl. gminy, lecz jak praktyka wykazuje najczęściej zużywa się je na pokrywanie wydatków nie mających nic wspólnego z gospodarką na pastwisku. Zapatrywanie, że pastwisko ma dać gromadzie dochód, który może ona używać na dowolne cele polega na wielkim nieporozumieniu. Pastwisko daje bowiem dochód lecz w postaci mleka oraz przyrostu żywej wagi inwentarza pasącego się na nim. Dochód ten, jest zresztą słuszne zabiera ludność, to zaś **co użytkownicy wpłacają za pasienie nie może być uważane za dochód gromady czy gminy, lecz jest tym koniecznym zwrotem jaki po opłaceniu podatków** należy w całości użyć na podniesienie wydajności pastwiska, a zwłaszcza jego pielęgnację i nawożenie. Wszak w gospodarstwie prywatnym każdy rolnik część dochodu ogólnego jaki uzyskał z hodowli przeznacza na nawożenie i pielęgnację pastwiska, a dopiero to co pozostaje mu po uskutecznieniu tych wydatków jest jego czystym dochodem.

W gromadzie na wspólnych pastwiskach nie uwzględnia się tego postulatu, co fatalnie odbija się na ich zagospodarowaniu i bezpośrednio uderza w kieszeń biednej, skołatanej wsi polskiej. Uwzględniając powyższe dochodzimy do wniosku, że z opłat za pasienie należy w każdej gromadzie stworzyć **fundusz** pastwiskowy służący do pokrywania wydatków związanych z racjonalnym zagospodarowaniem pastwiska. Innego wyjścia niema — jeżeli gromadzie potrzeba funduszy na drogi, szkoły, opłatę urzędników i t. d. to musi się znaleść na ten cel inne źródło pokrycia gdyż zabieranie na te cele (zresztą b. potrzebne) opłat z pastwiska okazało się złą polityką, z którą musimy skończyć, w imię racjonalizacji naszej pracy rolniczej i podniesienia wsi polskiej.

Nadchodzi obecnie pora układania budżetów gmin i gromad. Obowiązkiem wójtów, rad gminnych i gromadzkich, sołtysów oraz sekretarzy gmin jest takie pokierowanie pracami naszych gmin i gromad, by już najbliższej wiosny znalazły się fundusze na poprawy pastwisk i by wreszcie dało się zauważyć podniesienie się ich zagospodarowania. Wierzę, że jest to łatwo wykonalne, gdy tylko zespół ludzi pracujących na wsi i dla wsi będzie tego chciał i do tego dążył. Pomocy

potrzebnej zwłaszcza w zakresie fachowym udzieli zawsze Izba Rolnicza, oraz Towarzystwo rolnicze.

W interesie dobra naszej wsi i jej mieszkańców musimy podnieść gospodarkę na wspólnych pastwiskach. Im wcześniej do pracy tej z umiejętnością i sercem się zabierzemy, tym prędzej doczekamy się owoców pracy.

Od Redakcji.

W związku z niniejszym artykułem zwracamy uwagę na wydawnictwo p. t. „Wspólnoty Pastwiskowe Województwa Krakowskiego“, opracowanym przy udziale Autora artykułu.

DR JAN GRABOWSKI.

Problem inwestycji na terenie miasta Krakowa.

II.

W poprzednim numerze Przeglądu Samorządowego omówiłem inwestycje Gminy m. Krakowa z roku 1937 na terenie przedsiębiorstw miejskich. Obecnie pragnę przedstawić te wyniki gospodarki inwestycyjnej Gminy, które z uwagi na układ budżetu znalazły swój wyraz w budżecie administracyjnym nadzwyczajnym.

Na pierwsze miejsce wysuwają się tu drogi, co jest zupełnie zrozumiałe, jeżeli weźmiemy pod uwagę braki, jakie w naszym mieście na tym odcinku istnieją. Problem zaopatrzenia Krakowa w nowoczesne arterie uliczne, a więc przede wszystkim w nawierzchnie trwałe, to najkapitalniejsze zagadnienie współczesnej gospodarki i największa troska Zarządu miejskiego. Problem ten łączy się z szeregiem zasadniczych kwestii, decydujących o pojęciu nowoczesności miasta i jego rozwoju. A więc przede wszystkim z kwestią higieny miasta, dalej skutecznego usuwania kurzu z ulic i placów, następnie z kwestią komunikacyjno-motoryzacyjną, wygodą mieszkańców, wyglądem estetycznym miasta i t. d. Jest n. p. nader charakterystyczne, w jak wysokim stopniu potrafi nowa współczesna nawierzchnia uliczna zmienić wygląd danej ulicy a zwłaszcza jej perspektywę. Mieliśmy tego przykład na ul. Karmelickiej, która przed dwoma laty otrzymała taką właśnie nowoczesną nawierzchnię i która z drogi ciasnej, brudnej, o wyglądzie małomiasteczkowym — stała się nowoczesną wygodną arterią komunikacyjną.

Kraków jak wspomniałem cierpi na niedostateczną ilość takich właśnie współczesnych arterii ulicznych. Stosunek tych ostatnich do dróg t. zw. szosowych czyli miękich, jest ciągle nader niekorzystny, gdyż wynosi około 30% (trwałych) do 70% (szosowych). Powodów tego jest, jak zawsze, kilka. Jednym z najistotniejszych to, zwłaszcza jeżeli chodzi o ostatnie lata, brak przepisów prawnych, normujących w sposób definitywny możność przełożenia na właścicieli przyległych do ulicy działek budowlanych kosztów przebudowy nawierzchni szosowych. Trudność w rozwinięciu większego tempa na tym odcinku wywołują również bardzo znaczne koszty połączone z urządzaniem nowoczesnych nawierzchni, które wymagają stosowania przy budowie pierwszorzędnych, drogich materiałów — zwłaszcza kamieniarskich. Jak wygląda na tym odcinku dorobek Gminy miasta Krakowa za rok ubiegły?

W roku tym urządzono całkowicie względnie częściowo następujące m. i. ulice: Al. Słowackiego (dalsza część), Al. Mickiewicza (dalsza część), ul. Bronowicką, Al. Focha, Pl. Matejki, ul. Warszawską, ul. Dietla, ul. Kalwaryjską, ul. Czarodziejską, ul. Reymonta, ul. św. Gertrudy, Pl. Inwalidów, ul. Wadowicką, ul. Krowoderską, ul. św. Marka, ul. Pędzichów. W ulicach powyższych wykonano nawierzchnie o łącznej powierzchni 67.562 m², z czego na asfaltowe przypada 11.419 m², na bazaltowe 22.504 m² a na granitowe 19.156 m². Reszta to nawierzchnie przeważnie betonowe. Równocześnie wykonano w tych ulicach krawężniki o łącznej długości 14.814 mb, używając jako materiału andezytu, dolomitu, granitu i betonu, oraz ułożono chodniki z płyt betonowych o łącznej powierzchni 12.271 m².

Ponadto wyasfaltowano dalszą partię ścieżek plantacyjnych o łącznej powierzchni ok. 2.290 m².

Łączny koszt powyższych inwestycji zamyka się kwotą zł. 2,084.160.— Jak z powyższych cyfr widać wysiłek Zarządu miejskiego na odcinku budowy nowoczesnych ulic w mieście był bardzo istotny, gdyż zabrukowano względnie pokryto trwałą nawierzchnią blisko 7 hektarów gruntu. Przyjmując przeciętną szerokość jezdni na 8 m dojdziemy do przekonania, że w jednym tylko roku zyskał Kraków około 8½ km trwałych nawierzchni!

Z pozostałych poważniejszych inwestycji wykonano następujące:

1) ukończono budowę szkoły powszechnej na gruntach poaugustiańskich oraz rozbudowę szkoły powszechnej przy ul. Loretańskiej kosztem łącznym zł. 315.000. — Budynek szkolny na gruntach poaugustiańskich, (ogólny koszt budowy wyniósł zł. 420.000. —) o kubaturze 11.363 m³, posiada 9 sal szkolnych, salę gospodarstwa domowego, robót ręcznych, konferencyjną, gabinet przyrodniczy i lekarski oraz szatnie, tusze i 2 rozbieralnie. Kubatura rozbudowanej szkoły przy ul. Loretańskiej wynosi 3.900 m³, ilość zaś ubikacji powiększyła się o 4 sale szkolne, salę gimnastyczną i gabinet lekarski. Ponadto wybudowano taras, który służy jako plac gimnastyczny.

2) przebudowano 12 szkół powszechnych w formie generalnych remontów kosztem zł. 184.863. —

3) zakupiono sprzęty dla nowych szkół kosztem zł. 23.360. —

4) kontynuowano budowę gmachu Muzeum Narodowego kosztem zł. 401.946. —

5) przebudowano wiązania dachowe Wieży Mariackiej kosztem zł. 24.422. —

6) w parkach i ogrodach miejskich zainwestowano ogółem zł. 40.845. — (Al. Daszyńskiego, Park Dra Jordana, Las Wolski i t. p.).

7) udzielono subwencji na budowę pływalni na Stadionie Sportowym w wysokości zł. 20.000.—

8) rozpoczęto przebudowę i dostosowanie budynków poszkolnych, położonych przy pl. św. Ducha, do potrzeb wzorowego ośrodka zdrowia kosztem zł. 67.205. — (całość będzie kosztowała około zł. 140.000. —).

9) dokończono budowę Schroniska dla bezdomnych im. Brata Alberta kosztem zł. 260.000. — (całość kosztowała około zł. 550.000. —)

Oto ważniejsze inwestycje, które zostały wykonane w roku ubiegłym. Łączny ich koszt, jeżeli chodzi o budżet administracyjny nadzwyczajny, zamyka się kwotę złotych 3,940,000. — co razem z inwestycjami na terenie przedsiębiorstw, omówionym w poprzednim artykule, daje cyfrę zł. 7,200.000. —

Jak z powyższych cyfr wynika, wysiłek Zarządu miejskiego na terenie inwestycyjnym był niezwykle intenzywny i przysporzył miastu istotnych realnych wartości, zwiększających jego majątek W ten sposób została rozpoczęta realizacja programu inwestycyjnego Gminy m. Krakowa, opracowanego w ubiegłym roku przez Inż. Henryka Dudeka — Ławnika Zarządu m., który to program ustala kolejność inwestycji miejskich do roku budżetowego 1943/44. Program ten został omówiony na łamach Przeglądu Samorządowego w Nr. 8 z b. r.

Zapyta się niejeden z Szanownych Czytelników po zapoznaniu się z powyższymi cyframi, w jaki sposób mogła Gmina krakowska sfinansować tak poważne inwestycje a w szczególności skąd mogła wydobyć tak znaczne środki na ich pokrycie?

Odpowiadając na to pytanie będę chciał przy tej sposobności poruszyć problem zasadniczy jakim jest sprawa finansowania wogóle inwestycji na terenie samorządów.

Otóż powyższa kwota 7-miu z górą milionów została wydobyta w sposób następujący: około zł. dwa miliony pokryły przedsiębiorstwa ze swoich funduszów ze sprzedaży nieruchomości (gruntów), subwencji i innych drobnych wpływów nadzwyczajnych uzyskano około zł. 1,200.000. —, kwotę zaś zł. 3,167.000. — stanowią zaciągnięte w tym okresie budżetowym (1937/38) pożyczki. Ponadto Krakowska Miejska Kolej Elektryczna sfinansowała inwestycje swoje we własnym zakresie, na ogół drogą kredytową. Z powyższych cyfr okazuje się, że inwestycje w przedsiębiorstwach miejskich w dużej mierze były pokrywane z ich własnych środków finansowych, co jest objawem niewątpliwie korzystnym. Natomiast jeżeli chodzi o inwestycje z zakresu budżetu nadzwyczajnego administracyjnego a więc omówione powyżej drogi, szkoły, urządzenia opieki społecznej, zdrowia publicznego, dalej ogrody, cmentarz e, kultura i sztuka, wreszcie bezpieczeństwo publiczne — jednym słowem to wszystko co się składa na pojęcie gospodarki miejskiej w najbardziej może dostrzegalnej okiem przeciętnego mieszkańca postaci — pokrywa się przeważnie z pożyczek.

Ten ostatni objaw nie byłby może ujemny, gdyby zaciągnięte pożyczki były pożyczkami długoterminowymi i nisko oprocentowanymi. W rzeczywistości jednak tak nie jest. Poza jedynie Funduszem Pracy kredyt obecny jest, na terenie zresztą całego Państwa, kredytem naogół drogim i uciążliwym nie nadającym się zupełnie do pokrywania inwestycji miejskich, które z natury swej są albo zupełnie nierentowne albo rentowność ich musi być w stosunku do włożonego kapitału rozłożona na bardzo długi okres czasu. Finansowanie inwestycji kredytem krótko- lub co najmniej średnioterminowym, wysokooprocentowanym, nie może na dłuższą metę być celowe, gdyż musi doprowadzić do zwichnięcia równowagi

budżetowej, w związku z gwałtownym wzrostem obsługi długów wywołanej spłatą tego rodzaju pożyczek. Te skutki nie wyszły może jeszcze dotychczas na wierzch tak plastycznie, gdyż samorządy, w związku z przeprowadzoną niedawno akcją oddłużeniową, poobniżały swoje obsługi długów przez uzyskane umorzenia kapitałowe a zwłaszcza przez otrzymane karencje. Nie zapominajmy jednak o tym, że karencje te jednak dobiegną końca a wówczas groza sytuacji zaistnieje w całej swej surowości. Na uginające się pod ciężarem akcji inwestycyjnej budżety samorządowe zwalą się wówczas obsługi starych zobowiązań w pełnej wysokości a tego ciężaru nie wytrzyma, śmiem twierdzić, żaden samorząd. Dlatego póki czas, należy spowodować unormowanie tej sprawy jako bodaj dla samorządów najważniejszej a dla finansów komunalnych . . . najniebezpieczniejszej. Unormowanie to zaś może pójść tylko w 2-ch kierunkach a mianowicie:

1) przez umożliwienie samorządom otrzymania dogodnego kredytu inwestycyjnego względnie

2) przez stworzenie dla samorządów odrębnych, nowych źródeł dochodowych z wyłącznym naturalnie przeznaczeniem na pokrycie wydatków administracyjnych nadzwyczajnych omówionych powyżej.

Na tym ostatnim terenie mamy już do zanotowania rzecz pozytywną a mianowicie ustawę z dnia 5. VIII. b. r. Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 455 o podatku drogowym, która idzie właśnie po tej linii. To jednak co samorządy z podatku drogowego otrzymać mają nie rozwiązuje całego zagadnienia, gdyż dochód z tego źródła nie może pokryć nawet samych inwestycji drogowych, nie mówiąc o reszcie. Niemniej jednak pierwszy krok już został w tym kierunku zrobiony. Chodzi obecnie o to, ażeby akcja rozpoczęta przez Rząd ustawą o podatku drogowym została rozbudowana do tych rozmiarów, jakie zakreśla samorządom życie i potrzeby lokalne, których zresztą wszędzie jest w naszym Państwie bez liku. Jeżeli po tej drodze będziemy się naprzód posuwać — finanse samorządów zostaną na niezwykle ważnym odcinku istotnie uporządkowane ku pożytkowi nie tylko samych miast ale również całego Państwa.

MGR MICHAŁ MISZEWSKI.

Działalność finansowo-gospodarcza gmin powiatu tarnowskiego w r. 1937/8.

Wyniki działalności finansowo-gospodarczej gmin powiatu tarnowskiego w roku 1937/38 przedstawiają się na ogół dodatnio. Jako najważniejszy moment dodatni podnieść należy uchwycenie równowagi budżetowej przez wszystkie gminy wiejskie powiatu tarnowskiego. Niewielki niedobór budżetowy gminy miejskiej Tuchów usprawiedliwiony jest nadzwyczajnymi wydatkami tej gminy w związku z budową szkoły powszechnej. Cyfrowe wyniki wykonania budżetów gmin powiatu tarnowskiego na rok 1937/38 obrazuje **zestawienie Nr. 1.**

Oczywiście równowagę budżetową osiągnięto na bardzo niskim stopniu zaspokojania potrzeb publicznych, przyczyną tego jest jednak znana powszechnie szczupłość środków finansowych gmin wiejskich.

Z zestawienia Nr. 1 widzimy następnie, że zarówno wydatki jak i dochody wykonano ponad kwoty preliminowane (wydatki przec. w 111%, dochody w 120%).

Wzrost dochodów w porównaniu z rokiem budżetowym 1936/37 tłumaczy się usprawnieniem poboru podatków i opłat, podwyższeniem stawki podatku wyrównawczego do najwyższej dozwolonej normy, uzyskaniem zapomóg z Kom. Fund. Pożyczkowo-Zapomogowego w kwocie 13.500 zł którą zużyto na spłatę długów, uzyskaniem subwencji z Wydziału Powiatowego 4.500 zł dla miasta Tuchowa i 4.667.75 zł na budowę szkół, uzyskaniem pożyczek na budowę szkół w Tow. Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych zł 5.000 dla miasta Tuchowa i 10.000 zł dla gmin wiejskich, oraz dość znaczną poprawą gospodarczą u ludności.

Podatki i daniny publiczne ściągnęły gminy w 80%-tach uzyskując wynikłości: 84% w podatku gruntowym, 81% w składce ogniowej i 77% w opłatach drogowych. Najlepszy rezultat uzyskały gminy w kolejności: Tuchów wieś, Ciężkowice i Gumniska, najsłabszy gminy: Pleśna, Klikowa i Gromnik.

Kształtowanie się wydatków i dochodów zwyczajnych obrazuje **zestawienie Nr. 2.**

Zestawienie wydatków nie wymaga komentarzy. Jest ono najlepszym dowodem niedostatecz-

ności źródeł finansowych gmin wiejskich i konieczności wzmocnienia tych źródeł w celu umożliwienia rozszerzenia działalności gmin w działach dotychczas prawie że niezabezpieczonych (zdrowie publiczne, opieka społeczna, popieranie rolnictwa). Wprawdzie działy te zabezpieczają wydatniej powiatowe związki samorządowe, nie mniej jednak współpraca gmin w tych dziedzinach pozwoliłaby na szersze zaspokojenie odnośnych potrzeb.

Wzmocnienie podstaw finansowych gmin umożliwiłoby im zaspokojenie rozlicznych potrzeb inwestycyjnych. Na razie gminy mogą potrzeby te zaspokajać tylko w skromnym zakresie i to z wielkim wysiłkiem. Wyniki prac gmin powiatu tarnowskiego obrazuje **zestawienie Nr. 3.**

W stosunku do dgólnej sumy budżetu gminy miejskiej i budżetów gmin wiejskich wydały gminy przeciętnie 17.6% ogólnej sumy na inwestycje, z czego przypada na koszty budowy szkół wyżej wyszczególnionych zł 45.221, na budowę innych budynków (hali maszyn, jatek, studzien) przypada kwota zł 4.854, na budowę obiektów drogowych kwota zł 19.809, na remont szkół kwota zł 5.314, wreszcie na budowę aresztu gminnego kwota zł 2.675.

Roboty te wykonano w znacznym stopniu przy pomocy składek dobrowolnych i świadczeń w naturze.

Na zakończenie opisu wyników działalności finansowo-gospodarczej gmin powiatu tarnowskiego, podaję ogólne wyniki działalności finansowej przedsiębiorstw m. Tuchowa.

Przedsiębiorstwa miasta Tuchowa.

Cegielnia.

Suma wykonania budżetu	**zł. 16.225**
koszty administracyjne	10,8%
koszty produkcji	53,6%
inne wydatki	1,3%
zysk łącznie z amortyzacją	34,3%

Rzeźnia.

Suma wykonania budżetu	**zł. 7.311**
koszty administracji	66,0%
inne wydatki	10,6%
zysk łącznie z amortyzacją	23,4%

Targowica.

Suma wykonania budżetu	**zł. 10.020**
koszty administracyjne	21,6%
koszty ruchu	11,4%
inne wydatki	3,1%
zysk łącznie z amortyzacją	63,9%

Osiągnięcie równowagi finansowej gmin stwierdza także zamknięcie sum budżetowych. W saldach czynnych tego zamknięcia wykazały gminy znaczne zapasy płynne, możliwe do natychmiastowego zrealizowania w gotówce i na rachunku instytucji finansowych, a saldo bierne rachunków różnych wierzycieli zmniejszyło się w porównaniu z rokiem 1936/37 i znajduje pełne pokrycie na rachunku dłużników. W stanie biernym gm. Lisia Góra, Pleśna i Klikowa wykazały w sumach przechodnich znaczniejsze salda, a wszystkie gminy odłożyły zł. 18.318, na fundusze specjalne, a mianowicie: 2.390 zł. na fundusz obrotowy i 15.928 zł. na fundusz budowy szkół. Ogólne kwoty zamknięcia sum pozabudżetowych obrazuje **zestawienie 4-te.**

Stan majątkowy gmin uległ także znacznej poprawie (**zestawienie 5**). Wzrosły długi długoterminowe, zaciągnięte na dobrych warunkach i prócz długów gminy Mościce nieoprocentowane. Natomiast zmalały długi krótkoterminowe wskutek spłaty zaległych dodatków mieszkaniowych, zobowiązań pracowniczych i długów powstałych z kredytowego wykonania budżetów szkolnych z czasów b. gmin. Z wyjątkiem gminy Gumniska, która nadal jest wydatnie obarczona zobowiązaniami przejętymi po b. gminach, inne gminy uzyskały bądź to przewyżkę stanu czynnego nad biernym, lub wykazują bardzo małą przewagę stanu biernego.

Stosunkowo korzystne wyniki działalności finansowo-gospodarczej gmin powiatu tarnowskiego w roku 1937/38 zmniejsza jak zaznaczyłem uchwycenie równowagi na niskim poziomie zaspokojenia potrzeb publicznych.

Następnie podnieść trzeba, że wyniki te zostały osiągnięte przy znacznie lepszej niż obecnie sytuacji gospodarczej ludności (lepsze ceny zbóż) oraz przy pomocy finansowej z zewnątrz (zapomogi — składki dobrowolne).

Dużym i niezaprzeczalnym sukcesem jest dobiegające końca uporządkowanie zadłużenia po b. gminach jednostkowych. Gminy zbiorowe znormalizowały swoją gospodarkę i rozpoczęły jej uaktywnianie. Rozmiary procesu wzmożenia działalności gospodarczej gmin będą zależały przede wszystkim od stopnia wzmocnienia podstaw finansowych tych gmin.

1. Zestawienie sum preliminowanych i sum wykonania budżetów administracyjnych zwyczajnych i nadzwyczajnych gmin powiatu tarnowskiego za rok 1937/38
(setki złotych).

Nazwa związku samorządowego	Wydatki preliminow.	Wydatki wykonane	Dochody preliminow.	Dochody wykonane	Niedobór	Nadwyżka
	zł	zł	zł	zł	zł	zł
Gmina miejska Tuchów	58 5	61 8	58.5	59.2	2.6	
Gminy wiejskie						
Ciężkowice	26.8	31.9	26.8	31.9		
Gromnik	21.9	21.4	21.9	21.4		
Gumniska	42.3	43 5	42.3	44.2		0.7
Klikowa	18.0	20.0	18.0	20.0		
Lisia Góra	28.1	31.2	28.1	31.2		
Mościce	52.0	59.0	52.0	82.0		23.0
Pleśna	18 4	21.0	18.4	21.0		
Ryglice	22.1	24.8	22.1	24 8		
Tuchów	19 2	26 8	19.2	26.8		
Wierzchosławice	21.6	20.6	21.6	22.4		1.8
Ogółem gminy wiejskie	270 4	300.2	270 4	325.7		25.5

2. Wydatki i dochody zwyczajne gmin wiejskich powiatu tarnowskiego, wykonane w roku 1937/38.

Wydatki.

(setki złotych)

Ogólna suma wydatków zwyczajnych	**285,3**	**100,0%**
Dz. I. Wydatki osobowe	66,2	23,2
Wydatki rzeczowe	19,2	6,7
Dz. II. Majątek komunalny	1,0	0,4
Dz. IV. Spłata długów	39,1	13,7
Dz. V. Drogi i place publiczne	[1]) 28,8	10,1
Dz. Va. Pomiary i plany rozbudowy	—	—
Dz. VI. Oświata	100,0	35,1
Dz. VII. Kultura i sztuka	0,1	—
Dz. VIII. Zdrowie publiczne	6,3	2,2
Dz. IX. Opieka społeczna	5,2	1,8
Dz. X. Popieranie rolnictwa	2,9	1,0
Dz. XI. Popieranie przemysłu i handlu	—	—
Dz. XII. Bezpieczeństwo publiczne	5,4	1,9
Dz. XIII. Różne	11,1	3,9

Dochody.

(setki złotych)

Ogólna suma dochodów zwyczajnych	**304,2**	**100,0%**
Dz. I. Majątek komunalny	1,1	0,4
Dz. II. Przedsiębiorstwa komunalne	—	—
Dz. III. Subwencje i dotacje	[2]) 39,4	12,9
Dz. IV. Zwroty	14,1	4,7
Dz. V. Opłaty administracyjne	27,4	9,0
Dz. VI. Opłaty za korzystanie z urządzeń	38,5	12,6
Dz. VII. Dopłaty	0,9	0,3
Dz. VIII. Udziały w podatkach państwowych	1,4	0,5
Dz. IX. Dodatki do podatków państwowych	88,6	29,1
Dz. X. Podatki samoistne	79,8	26,2
Dz. XI Różne dochody	13,0	4,3

[1]) W tym gm. w. Mościce zł. 10.500.

[2]) W tym gm. w. Mościce zł. 25.400.

3. Zestawienie robót wykonanych przez gminy powiatu tarnowskiego w roku 1937/38.

Gmina miejska Tuchów.

Dalsza budowa szkoły	23.592
Budowa dwóch hal maszyn w cegielni	2.527
Przebudowa mieszkań na jatki rzeźnicze	310
Razem	26.429

Gmina wiejska Ciężkowice.

Wykończenie budynku szkoły w Ostruszy	1.000
Odnowienie budynków szkolnych i studni przy szkole	416
Budowa ławy na rzece Białej	3.258
Razem	4.674

Gmina wiejska Gromnik.

Remont szkół, budowy ustępów i studni	617
Budowa mostu w Chojniku i kilku przepustów	1.046
Razem	1.663

Gmina wiejska Gumniska.

Dalsza budowa szkoły w Woli Rzędzińskiej	8.301
Wykończenie budowy szkoły w Średzianach	435
Remont budynków szkolnych	1.318
Budowa studzien	844
Dokończenie budowy mostu w Rzędzinie	2.002
Razem	12.900

Gmina wiejska Klikowa.

Budowa promu w Ilkowicach Razem	2.365

Gmina wiejska Lisia Góra.

Dalsza budowa szkoły w Zaczarniu	9.396
Remont szkół	859
Budowa mostu	1.014
Budowa studni	882
Budowa remizy pożarniczej	586
Razem	12.737

Gmina wiejska Moscice.

Budowa dróg Razem	10.312

Gmina wiejska Pleśna.

Budowa szkoły w Błoniu i Dąbrówce-Szczepanowskiej	
Razem	1.190

Gmina wiejska Ryglice.

Odnowienie budynków szkolnych	777
Na obiekty drogowe	620
Razem	1.397

Gmina wiejska Tuchów.

Budowa szkoły w Lichwinie	4.568
Obiekty drogowe i zakup narzędzi	545
Remont budynków szkolnych	825
Razem	5.938

Gmina wiejska Wierzchosławice.

Budowa aresztu gminnego	2.089
Remont budynków szkolnych i budowa studni	250
Obiekty drogowe	159
Razem	2.498

Zestawienie.

Gmina miejska Tuchów	26.429
Gminy wiejskie razem	55.674
Ogółem	**82.103**

4. Zamknięcia sum pozabudżetowych gmin wiejskich powiatu tarnowskiego na dzień 31. III. 1938 r.

Salda czynne.

	(setki złotych)
Kasa	4,3
Instytucje finansowe	33,0
Depozyty walorowe	3,8
Zaliczki zwrotne	3,2
Dłużnicy różni	[1]) 34,2
Inne aktywa (materiały budowlane, zaległości budżetowe)	0,7
Ogółem	79,2

Salda bierne.

Sumy przechodnie	14,4
Deponenci	4,6
Fundusze specjalne	18,3
Wierzyciele różni	16,6
Nadwyżki budżetowe	[2]) 25,3
Ogółem	79,2

5. Inwentarz stanu majątku gmin wiejskich powiatu tarnowskiego na dzień 31. III. 1938 r.

Stan czynny.

	(setki złotych)
Nieruchomości	[3]) 225,4
Ruchomości	22,9
Lokaty (papiery wartościowe)	0,1
Sumy w kasach państwowych i związków samorządowych	6,0
Pozostałość na rachunku i w instytucjach finansowych	31,5
Kasa	4,3
Inne aktywa	[4]) 35,2
Depozyty walorowe	3,8
Przewyżka stanu biernego nad stanem czynnym	21,8
Suma ogólna	351,0

Stan bierny.

	(setki złotych)
Długi długoterminowe	108,5
Długi krótkoterminowe	10,2
Sumy przechodnie	14,4
Fundusze specjalne	18,3
Inne pasywa i wierzyciele różni	12,9
Deponenci	4,5
Majątek czysty	[5]) 182,2
Suma ogólna	351,0

[1]) W tym gmina w. Mościce zł. 20.586.
[2]) W tym gmina w. Mościce zł. 22.924.
[3]) Pozycja ta dotyczy w całości gminy w. Mościce.
[4]) W tym gmina wiejska Mościce zł. 21.713.
[5]) W tym gmina wiejska Mościce zł. 176.227.

Kronika.

Wybory samorządowe.

W związku z zarządzonymi w niektórych miastach Województwa Krakowskiego z Krakowem na czele wyborami do rad miejskich daje się zauważyć na odcinku przedwyborczym znaczne ożywienie. Wyrazem tego są liczne zebrania organizacyjne, aranżowane przez poszczególne ugrupowania polityczne, społeczne i gospodarcze, odczyty, artykuły w prasie i t. d. Przegląd Samorządowy doceniając doniosłe znaczenie aktu wyborczego dla działalności samorządu stara się ze swej strony zainteresować opinię publiczną wyborami do rad miejskich i poza artykułami w tej sprawie, zamieszczanymi na łamach Przeglądu, Redaktor Naczelny naszego czasopisma P. Ludwik Osiecki wygłosił w ub. miesiącu dwa odczyty przez mikrofon Polskiego Radia na tematy, związane z wyborami, oraz odczyty o samorządzie i o wyborach do jego przedstawicielstwa w Klubie Społecznym, w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet i w Stowarzyszeniu Rodzina Wojskowa.

Posiedzenie Krakowskiej Wojewódzkiej Komisji Turystycznej.

W dniu 10 listopada b. r. odbyło się w Krakowskim Urzędzie Wojewódzkim doroczne posiedzenie Krakowskiej Wojewódzkiej Komisji Turystycznej, przy udziale Wojewody Krakowskiego Dr J. Tymińskiego, delegata Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji i 50 przedstawicieli krakowskiego regionu turystycznego.

Przedmiotem obrad były głównie dwa zagadnienia: 1) stworzenie wzorowej wsi letniskowej i 2) przemysłu hotelowego.

Projekt stworzenia wzorowej wsi letniskowej zreferowali Naczelnik Ludwik Osiecki (ogólnie) i inż. Kaczyński (powiat limanowski), inż. Muszyński (powiat gorlicki) i inż. Szarliński (powiat żywiecki).

W dyskusji którą zapoczątkował Pan Wojewoda, omówiono wyczerpująco zagadnienia związane z projektem. W szczególności podniesiono, że wzorowa wieś letniskowa powinna być tak organizowana, by nie przestała być wsią letniskową i by zaopatrzyć ją tylko w takie urządzenia wzorowe, które byłyby dostępne także dla innych wsi letniskowych, gdyż tylko w tym wypadku wzorowa wieś letniskowa spełni swoje zadanie, t. j. będzie wzorem do naśladowania dla innych wsi letniskowych.

Następnie zwrócono uwagę na konieczność urzeczywistnienia projektu przy najdalej idącym uwzględnieniu inicjatywy i wysiłków własnych mieszkańców osiedla.

Omawianie potrzeb i postulatów przemysłu hotelowego zostało wywołane memoriałem naczelnej organizacji polskiego przemysłu hotelowego do Ministerstwa Komunikacji oraz Przemysłu i Handlu w związku z koniecznością poprawy warunków w tym dziale przemysłu (oddłużenie, zapewnienie dogodnego kredytu, sprawy podatkowe).

Sprawy powyższe referowali Prez. Bitterman: Hotele regionu krakowskiego, Dr Molenda i Charkowski: Sprawy pensjonatowe z Krynicy, M. Łysek: Rabki, inż. Zaczyński: Zakopanego, inż. Krukierek: Żegiestowa, inż. Nazarewicz: Muszyny.

Zimowe wczasy pracownicze.

Na terenie Województwa Krakowskiego będą zorganizowane w bieżącym okresie zimowym od 15. XII. 1938 do 30. III. 1939 r. „Zimowe wczasy pracownicze“ dla robotników i średnio zamożnych warstw naszego społeczeństwa.

Akcją kierują i prowadzą ją Wydziały Turystyczne Ministerstwa Komunikacji i Liga Popierania Turystyki. Organizację zaś terenu przygotowuje Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Żywieckiej i Związek Letniskowy w Krakowie.

Tegoroczne zimowe „wczasy pracownicze“ zostały skoncentrowane w powiecie żywieckim — Radziechowy, Milówka, Rajcza, Ujsoły, Sól, Jeleśnia, Korbielów, Koszarawa, Hucisko, Lachowice, Stryszawa, oraz częściowo w powiecie nowotarskim — Kowaniec pod Nowym Targiem i w powiecie nowosądeckim — Łącko.

W latach następnych zimowe „wczasy pracownicze“, po obecnym okresie doświadczalnym, zostaną zorganizowane również w innych gminach i gromadach naszego województwa.

„Wczasy pracownicze“ leżą w interesie obu stron zainteresowanych, umożliwiają one bowiem robotnikom i średnio zamożnym warstwom społe-

czeństwa niedrogie, a racjonalne spędzenie urlopu, a jednocześnie przyczynią się do ożywienia sezonu zimowego w gminach i gromadach zimowiskowych. Mogą one także wpłynąć na zwiększenie się w przyszłości frekwencji letniskowej, przyzwyczają bowiem uczestników wczasów do spędzania urlopów w górach. „Wczasy pracownicze" są jednym z elementów umasowienia ruchu letniskowo-turystycznego, do którego w ślad za Zachodem niewątpliwie idziemy.

Doceniając znaczenie „wczasów pracowniczych" biuro Związku Letniskowego w Krakowie w porozumieniu z referatem Krakowskiej Wojewódzkiej Komisji Turystycznej dokłada starań, aby wczasy tegoroczne wypadły jak najlepiej.

W szczególności Biuro Związku Letniskowego dąży do zapewnienia uczestnikom wczasów następujących udogodnień:

a) Koszt pobytu dziennego łącznie z mieszkaniem, opałem, oświetleniem, obsługą i utrzymaniem ma nie przekraczać kwoty zł. 2,50. (Bieliznę pościelową przywożą ze sobą uczestnicy wczasów, inne rzeczy jak koce, pierzyny łóżko i t. p. dostarczyć ma właściciel lokalu).

b) W każdej gminie, gromadzie, zgłoszonej do wczasów w okresie zimowym ma być wyznaczony spośród miejscowych obywateli kwatermistrz odpowiedzialny za całość organizacji na miejscu.

c) Szczególny nacisk kładzie na aprowizację miejscowości „wczasowych", aby zapewnić normalne dostawy także w czasie zawiei śnieżnych.

d) Zgłoszone miejscowości mają być poddane kontroli lekarza powiatowego i weterynaryjnego, w celu sprawdzenia warunków higienicznych.

e) Dojazd uczestników wczasów od stacji kolejowej do miejsca pobytu ma być skalkulowany nisko i włączony w ogólny koszt pobytu.

f) W celu urozmaicenia pobytu uczestnikom wczasów mają być organizowane różne imprezy jak kuligi połączone z zabawami, skjöringi za sankami i końmi, wycieczki górskie pod kierunkiem miejscowych przewodników i zabawy ludowe (pokazy strojów), zwiedzanie zabytków i ośrodków przemysłowych w Żywcu i Suchej (wystawa wytworów przemysłu ludowego w Stryszowie), zawody narciarskie, odczyty i pogadanki o żywiecczyźnie i t. p.

g) Projektuje się także zorganizowanie kursów narciarskich pod kierunkiem instruktorów, których dostarczy Liga Popierania Turystyki oraz uruchomienie wypożyczalni nart.

h) Wreszcie dąży się do umożliwienia uczestnikom wczasów korzystania z bibliotek publicznych T. S. L. i czytelń (tam gdzie one się znajdują.

Powiatowa Szkoła Przysposobienia Gospodyń Wiejskich w Spytkowicach.

W Bachowicach powiatu wadowickiego istniała od szeregu lat Ludowa Szkoła Rolnicza Żeńska im. Ks. Dra Franciszka Gołby, inicjatora i założyciela, utrzymywana przez b. Małopolskie Towarzystwo Rolnicze. Od dwóch lat czynione były zabiegi zarówno ze strony b. Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego jak i ostatnio Kuratorium Okręgu Szkolnego w Krakowie o przyjęcie powyższej szkoły przez Powiatowy Związek Samorządowy w Wadowicach. Rada Powiatowa powzięła już nawet w tej sprawie uchwałę, przejęcie szkoły napotkało jednak na trudności z powodu nieuregulowanych stosunków majątkowych szkoły. Aby wyminąć te trudności Wydział Powiatowy w Wadowicach postanowił ostatnio przedstawić władzom szkolnym wniosek o zezwolenie na otwarcie nowej szkoły pod nazwą „Powiatowa Szkoła Przysposobienia Gospodyń Wiejskich im. Ks. Dr Franciszka Gołby w Spytkowicach", przy jednoczesnym zwinięciu szkoły dotychczasowej.

Jednocześnie Wydział Powiatowy wystąpił z wnioskiem do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o przydzielenie dla szkoły części gruntów po b. kopalni węgla w Spytkowicach o obszarze około 27 hektarów. Do wniosku tego zainteresowane władze ustosunkowały się pozytywnie, przyrzekając włączyć wniosek ten do ogólnego wniosku Ministerstwa Skarbu o odstąpienie gruntów państwowych na najbliższą sesję sejmową. Uwzględnienie wniosku Wydziału Powiatowego zapewni Szkole teren pod urządzenie gospodarstwa szkolnego. Zaznaczyć należy, że szkoła w Bachowicach rozporządzała tylko 6-ma morgami gruntu.

Licząc się z przeniesieniem Szkoły do Spytkowic Okręgowe Towarzystwo Rolnicze w Wadowicach wybudowało tam budynek szkoły i stajnie, oraz przystosowało dla celów szkolnych istniejące na gruncie budynki pofabryczne. Budowy te zaspokoiły tylko część potrzeb Szkoły, dlatego liczyć się należy z koniecznością dalszej rozbudowy budynku szkolnego i budynków gospodarczych. Rozbudowę tą Wydział Powiatowy podej-

mie po załatwieniu formalności związanych z otwarciem Szkoły i przydzielenia dla niej gruntu.

Na razie w Szkole przebywa 32 dziewcząt.

Dodatni wpływ Szkoły dotychczasowej w terenie jest widoczny. Niewątpliwie uregulowanie stosunków prawnych Szkoły, zabezpieczenie jej terenu pod gospodarstwo szkolne i dalsza rozbudowa Szkoły przyczynią się do zwiększenia jej owocnej działalności nad gospodarczym podniesieniem ubogiej ludności rolniczej przeludnionego powiatu wadowickiego.

Szkoła w Spytkowicach będzie 3-cią samorządową szkołą rolniczą żeńską w Województwie Krakowskim, obok szkoły w Podegrodziu powiatu nowosądeckiego i w Łodygowicach powiatu żywieckiego, a 7-ą szkołą samorządową rolniczą na naszym terenie. (4-ry męskie szkoły rolnicze mieszczą się: w Łososinie Górnej powiatu limanowskiego, w Nowym Targu, w Wojniczu powiatu brzeskiego i w Myślenicach).

Prace i plany inwestycyjne gminy Wierzchosławice powiatu tarnowskiego.

Gmina Wierzchosławice położona jest wzdłuż lewego brzegu Dunajca, który od reszty powiatu tarnowskiego oddziela ją swymi bystro płynącymi wodami. Gmina Wierzchosławice jest jedną z najmniejszych gmin w powiecie pod względem terenowym i ludnościowym.

Powierzchnia gminy wynosi bowiem 6.089 ha, a ludność na tym terenie zamieszkała nie przekracza znacznie 6.000 osób.

W skład gminy Wierzchosławice wchodzi 8 gromad. Gromada Bobrowniki Małe, Glów, Komorów, Mikołajowice, Ostrów, Rudka, Siedlec i Wierzchosławice.

W przeciwstawieniu do swej wielkości, jest to jednak jedna z najbogatszych gmin w powiecie tarnowskim, jeżeli idzie o majątki i dobra gromadzkie. Gromady posiadają duże pastwiska, szutrowiska, wiklinę, promy na Dunajcu, a nawet pola uprawne.

Obecnie po uporządkowaniu rachunkowości poszczególnych gromad, gromady te mają pokaźne dochody z których mogą obecnie nie tylko świadczyć inwestycje gromadzkie, ale w dużej mierze przychodzą z pomocą gminie przy wykonywaniu budżetu gminy przez przejmowanie ciężarów, które należą do zakresu własnego lub poruczonego gminy. Pomagają naprzykład przy wykonywaniu budżetu drogowego, zwracają świadczenia rzeczowe szkolne, sprawują nadzór nad grzebowiskami, a bogatsze gromady subweniują nawet straże pożarne, kółka rolnicze itp.

Przed objęciem gospodarki przez gminy zbiorowe było jednak dużo gorzej. Gminy jednostkowe nie tylko nie mogły inwestować, ale nie mogły również sprostać należytemu wykonaniu budżetu. Majątki gromadzkie nie dawały dochodów, gdyż Rady gromadzkie nie uchwalały żadnych opłat za korzystanie z majątku lub dobra gromadzkiego. Gromady nie miały żadnego dochodu poza dodatkami do podatków, gdyż dochód z majątków lub dobra gromadzkiego nie pokrywał nawet najskromniejszych wydatków rzeczowych. Podatki zaś z roku na rok zalegały, długi powiększały się, a jednocześnie nie wkładano nic aby podnieść wartość i użyteczność majątku, która to wartość co roku spadała, a majątki te dawały coraz to mniejsze dochody.

To też w wyniku takiej gospodarki gmina zbiorowa Wierzchosławice przejęła po gminach jednostkowych około 25.000 zł. długów, należnych z tytułu podatków, świadczeń rzeczowych szkolnych, dodatków mieszkaniowych nauczycielskich i t. p.

W roku zeszłym, t. j. po trzech latach istnienia gminy zbiorowej wszystkie zobowiązania zostały uregulowane. Gmina zbiorowa postarała się o częściowe umorzenie podatków, o uregulowanie innych rachunków w drodze umowy (spłata od 50 do 75%), a dopiero resztę rachunków, które nie dały się uregulować w drodze tych umów, uregulowano w całości.

Dopiero gdy gmina zaczęła pracować bez długów pomyślano o poważniejszych inwestycjach.

W roku bieżącym przystąpiła gmina do budowy gmachu 7-klasowej szkoły powszechnej w Wierzchosławicach.

Kosztorys budynku wynosi 86.000 zł.

Budynek będzie zbudowany w środku wsi. Będzie to gmach dwupiętrowy, o następującym rozmieszczeniu: W suterynach wysokich na 2,80 m nad poziom ziemi znajdzie pomieszczenie sala do robót ręcznych, kąpielisko, kuchnia praktyczna, dwie szatnie, piwnice i mieszkanie dla stróża. Na parterze będą trzy sale lekcyjne, kancelaria kierownika szkoły, pokój dla nauczycieli i mieszkanie dla kierownika szkoły składające się z trzech pokoi i kuchni. Na pierwszym piętrze będzie się mieścić sześć sal lekcyjnych i pokój na pomoce

naukowe. Na drugim zaś piętrze będzie jedna duża sala lekcyjna. Sale są obszerne i widne o przeciętnej powierzchni 52 m², a korytarze są dostosowane do ilości sal lekcyjnych.

Roboty zostały rozpoczęte w maju bieżącego roku, a obecnie wykańcza się mury i przygotowuje się do nakrycia budynku dachem. Stropy żelbetonowe i skrzynkowe są już wykończone.

Jak dotychczas to gmina pracuje bez długów, a do dnia dzisiejszego wydano już 30.571 zł. w gotówce i około 2.000 zł. w świadczeniach szarwarkowych.

Na powyższą kwotę złożyły się następujące fundusze:

Ze Spółki Łowieck. w Wierzchosławicach	6.682 zł.
Subwencje z Wydziału Powiatowego w Tarnowie	4.500 „
Z imprez i dobrowolnych składek	1.872 „
Zebrano przy poświęceniu kamienia węgielnego	596 „
Ofiara od P. Min. E. Kwiatkowskiego	500 „
Pożyczka z T-wa P. B. S. P.	5.000 „
Z budżetu gminy wpłacono dotychczas	9.985 „
Składka na budowę szkoły (z morga)	1.436 „

Plan wykonania budynku został rozłożony na trzy lata. W roku bieżącym gmina ma zamiar przykryć budynek dachem; w roku 1939/40 wykończyć pierwsze piętro, a w roku 1940/41 wykończyć resztę budynku.

W roku przyszłym rozpoczyna gmina budowę dwuklasowej szkoły powszechnej w Siedlcu o kosztorysie około 25.000 zł.

W latach poprzednich, t. j. w roku 1936/37, 1937/38 zostały wybudowane w gromadzie Wierzchosławice, Rudka i Ostrów remizy strażackie, a w gromadzie Ostrów wykończono dom gromadzki. W remizach strażackich oprócz pomieszczenia sprzętu przeciwpożarowego znajdują pomieszczenie obszerne sale do zabaw, przedstawień itp. Budynki te stanęły w większej części z funduszów gromadzkich przy subweniowaniu przez P. Z. U. W. i gminę. Równocześnie z tymi pracami rozpoczęto prace nad odwodnieniem szkoły powszechnej w Mikołajowicach, przy równoczesnym odwodnieniu części gromady Mikołajowice. Odwodnienie będzie przeprowadzone za pomocą kanału krytego o średnicy 40 cm na długości 500 m. Koszt tego odwodnienia wyniesie około 5.000 zł., gdy wliczy się świadczenia szarwarkowe.

Poza innymi rozlicznymi pracami i wydatkami (jak naprzykład ulepszenie i budowa dróg gminnych, mostów i przepustów, zagospodarowanie pastwisk, budowa studzien, utrzymanie szkół, popieranie rolnictwa i t. p.), jest to dosyć dużo jak na warunki gminy Wierzchosławice, która dysponuje budżetem od 20.000 zł. do 25.000 zł., a budżety gromadzkie zamykają się w cyfrach od 300 zł. do 4.000 zł.

Plan na dalszą przyszłość przewiduje obok wybudowania odpowiednich szkół, budowę ulepszonych dróg gminnych, zelektryfikowanie gromad, wybudowanie łaźni i rzeźni gminnej, przede wszystkim zaś należytego zagospodarowania majątków i dobra gromadzkiego.

Żywimy nadzieję, że przy intensywnej pracy zgodnej w imię dobra ogólnego pod egidą dobrze zorganizowanego samorządu, plan powyższy, aczkolwiek śmiały, zostanie zrealizowany.

Wyniki pieniężnej zbiórki V Tygodnia Szkoły Powszechnej.

Wyniki pieniężnej zbiórki V Tygodnia Szkoły Powszechnej. Na obszarze okręgu szkolnego krakowskiego w V Tygodniu Szkoły Powszechnej zebrano ogółem 148.721 zł. 90 g, w tym w Województwie Krakowskim 71.324.11 zł, w Województwie Kieleckim 77.397 zł i 79 g.

Powyższą kwotę wypłacono całkowicie samorządom gminnym na budowę szkół.

Organizacja działu dróg kołowych w Muzeum Kolejowym.

Zarząd Muzeum Kolejowego w Warszawie przystąpił ostatnio do zorganizowania w Muzeum Kolejowym działu dróg kołowych.

Jako zawiązek muzeum działu dróg kołowych zostaną użyte modele i część wykresów z wystawy drogowej z roku 1935; są to jednak bardzo niedostateczne materiały, które z biegiem czasu będą uzupełniane i powiększane.

Ministerstwo Komunikacji apeluje o współpracę związków samorządowych i organów służby drogowej z Zarządem Muzeum w kierunku jaknajlepszego wyposażenia działu dróg kołowych w Muzeum Kolejowym w modele technicznie ciekawych budowli drogowych i estetycznie podanych wykresów obrazujących dorobek w tym dziale gospodarki państwowej i samorządowej.

Przegląd ustaw, rozporządzeń, zarządzeń, okólników i wyroków N. T. A.

Komitet Państwowy Ocen Masła i Serów.

W Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 541 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Rol. i Ref. Rol. z 28 września 1938 r. o organizacji państwowych ocen masła i serów.

Oceny te w myśl przytoczonego rozporządzenia przeprowadza Komitet Państwowy Ocen Masła i Serów, w skład którego wchodzą przewodniczący, wiceprzewodniczący i czterej członkowie powołani przez Ministra Rol. i Ref. Rol.

Z Komitetem współdziałają organizacje, instytucje i zakłady rolnicze, powołane przez Komitet do współpracy.

O Państwowym Funduszu Drogowym.

W Dz. U. R. P. Nr. 81, poz. 553 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Skarbu z 27 września 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o zmianie rozporządzenia Ministrów Kov unikacji i Skarbu z dn. 12 maja 1933 r. w sprawie wykonania ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym.

W myśl brzmienia zmienionych przepisów opłatom podlegają pojazdy mechaniczne za czas od początku miesiąca, w którym pojazd został dopuszczony do ruchu przez wydanie tablic ze znakami rejestracyjnymi do końca miesiąca, w którym pojazd został wycofany z ruchu przez zwrócenie tablic ze znakami rejestracyjnymi.

Za podstawę do obliczania opłat od wagi własnej pojazdów mechanicznych przyjmuje się ciężar pojazdu mechanicznego według katalogu fabrycznego.

Wojewódzka władza administracji ogólnej może zezwolić na uiszczenie opłat od pojazdów mechanicznych zarobkowych, używanych doraźnie (art. 7 ust. (2) pkt. 2) lit. b) ustawy) za każdy dzień przewozu według dziennych stawek, wynoszących:

1) od pojazdu mechanicznego, posiadającego 8—14 miejsc dla podróżnych — 6 zł.,

2) od pojazdu mechanicznego, posiadającego 15—19 miejsc dla podróżnych — 8 zł.,

3) od pojazdu mechanicznego, posiadającego 20—24 miejsc dla podróżnych — 10 zł.

4) od pojazdu mechanicznego, posiadającego 25—29 miejsc dla podróżnych — 12 zł.,

5) od pojazdu mechanicznego, posiadającego 30 i więcej miejsc dla podróżnych — 14 zł.

W przypadkach zasługujących na uwzględnienie, wojewódzka władza administracji ogólnej może zezwolić na uiszczenie opłat za kursy doraźne według ilości faktycznie przejechanych kilometrów, licząc w stosunku rocznym 0,50 zł., a na drogach gruntowych 0.30 zł — za każdy kilometr dziennego przebiegu od każdego miejsca w pojeździe, przeznaczonego dla podróżnego.

W sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

W Dz. U. R. P. Nr. 86 zostało ogłoszone obwieszczenie Ministra Skarbu z 7 listopada 1938 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (poz. 584 Dz. Ust.) oraz rozporządzenie Ministra Skarbu z 7 listopada 1938 r. w sprawie zgłoszenia i zaofiarowania do skupu mienia posiadanego za granicą oraz należności od zagranicy (poz. 583 Dz. Ust.). W myśl zmian wprowadzonych do dekretu z 26 kwietnia 1936 r. dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z 6 listopada 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 571) oraz w myśl postanowień przytoczonego rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych osoby fizyczne i prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, są obowiązane zgłosić Bankowi Polskiemu w ciągu dni 30 od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia posiadane za granicą zagraniczne pieniądze, złoto papiery procentowe i dywidendowe zarówno zagraniczne jak i krajowe, opiewające na walutę zagraniczną, kupony od takich papierów, należności od zagranicy z wszelkich tytułów, bez względu na to, czy dowód należności znajduje się w kraju czy za granicą, posiadane za granicą nieruchomości oraz wszelkiego rodzaju inne prawa majątkowe (udziały w przedsiębiorstwach i t. p.).

Osoby wyżej wymienione mają nadto obowiązek zaofiarować Bankowi Polskiemu do skupu równocześnie ze zgłoszeniem, całkowitą sumę posiadanych za granicą zagranicznych pieniędzy i złota oraz zlecić Bankowi Polskiemu na jego żądanie posiadane za granicą papiery procentowe

i dywidendowe do sprzedaży, a wszelkie inne należności do inkasa.

O zapobieganiu powstawania i rozszerzania się pożarów w budynkach.

W Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 590 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 31 października 1938 r. w sprawie określonej w nagłówku. Przepisom tego rozporządzenia podlegają wszelkie budynki mieszkalne, przeznaczone do użytku publicznego, mieszczące zakłady użyteczności publicznej, oraz budynki mieszczące lokale urzędowe, biurowe, przemysłowe, handlowe, składy i t. p.

Rozporządzenie zabrania przechowywania i gromadzenia na strychach (niezamieszkiwanych) jakichkolwiek materiałów łatwopalnych (słomy, trawy morskiej, drzewa, wełny drzewnej, wiórów drzewnych, papieru, szmat, olejów mineralnych, celuloidu i t. p.) oraz przedmiotów wykonanych w całości lub przeważającej części z takich materiałów. Również zabrania rozporządzenie gromadzenia na strychach, korytarzach piwnicznych, klatkach schodowych, przejściach i przejazdach w budynkach — przedmiotów jakichkolwiek utrudniających przejazd lub przejście.

Opłaty administracyjne od podań, zawierających zgłoszenie obwodu łowieckiego.

W Dzienniku Urzędowym Min. Spraw Wewn. Nr. 31 zostało zamieszczone pismo okólne z 19 października 1938 r. Nr. S. F. 67-21-1 w którym Ministerstwo udzieliło następujących wyjaśnień: podanie zawierające zgłoszenie obwodu łowieckiego, wniesione w myśl art. 15 prawa łowieckiego (Dz. U. R. P. z 1927 Nr. 110 poz. 934) za pośrednictwem zarządu gminy, który stwierdza, czy wiadomości podane w zgłoszeniu są zgodne z rzeczywistością oraz zaświadcza tożsamość osób podpisanych na podaniu, nie podlega państwowej opłacie stemplowej w myśl ustępu drugiego art. 149 u. o. s., który głosi, że podania wnoszone do urzędów samorządowych w sprawach, należących do ich zakresu działania, nie podlegają opłatom w myśl ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 64 poz. 404), nawet w tych wypadkach, gdy dla rozstrzygnięcia sprawy jest niezbędny udział władzy państwowej.

Od tego rodzaju podań gminy mogą pobierać opłaty administracyjne, ustanowione na zasadzie art. 27 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z r. 1936 Nr. 62, poz. 454).

O zabezpieczeniu i zapewnieniu pracy osobom pełniącym służbę w oddziałach Obrony Narodowej.

W Dzienniku Urzędowym Min. Spraw Wewn. Nr. 33 został ogłoszony okólnik Nr. 42 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 4 listopada 1938 r. Nr. Pers. I. 107—18 w sprawie określonej w nagłówku. Okólnik między innymi zaleca, aby wypłatę zarobków za dni ćwiczeń w oddziałach Obrony Narodowej robotnikom zatrudnionym w zakładach i instytucjach administracji spraw wewnętrznych i samorządu terytorialnego uregulować w podobny sposób jak są uregulowane dodatkowe zasiłki dla robotników zakładów wojskowych, powołanych na ćwiczenia wojskowe (zarządzenie Ministerstwa Spraw Wojskowych L. 5198 (P. W. Dz. Rozk. 20/29).

O zatrudnianiu i zwalnianiu ze służby osób zasłużonych w działalności niepodległościowej.

W Dzienniku Urzędowym Min. Spraw. Wewn. Nr. 33 został ogłoszony okólnik Nr. 43 z 5 listopada 1938 r. (Nr. Pers. 1-1101-19) w sprawie wyżej podanej.

Okólnik ten uchyla poprzedni w tej sprawie z dn. 23 kwietnia 1937 r.

W sprawie przygotowań do obrony przeciwlotniczej w zakresie budownictwa.

W Dzienniku Urzędowym Min. Spraw Wewn. Nr. 33 został zamieszczony okólnik Nr. 44 z 8 listopada 1938 r. (Nr. BB. 21-5-177/38) w sprawie podanej w nagłówku.

Okólnik ten pozostaje w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z 29 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 278), a zajmuje się sprawą schronów przeciwlotniczych oraz właściwości władz.

Zmiana zaskarżonej do N. T. A. decyzji.

N. T. A. w wyroku z 4 stycznia 1938 r. Nr. 1496 A. w zbiorze wyroków, orzekł, że zmiana zaskarżonej do Najwyższego Trybunału Administracyjnego decyzji winna być przeprowadzona zawsze w formie jej cofnięcia i wydania w jej miejsce decyzji nowej, nawet w tym wypadku, jeśli zmiana ta jest tylko częściowa, bądź jeśli polega na dodatkowym załatwieniu pominiętych pierwotnie punktów odwołania, lub na dodatkowym przytoczeniu uzasadnienia odmownego rozstrzygnięcia.

Wystawa, portal sklepowy — częścią budynku

N. T. A. w wyroku wyżej wymienionym orzekł, że wystawy, bądź portale sklepowe traktować należy ze stanowiska przepisów prawa budowlanego jako części budynku.

Niezdolność do zarobkowania.

N. T. A. w wyroku z 3 marca 1938 r. L. rej. 3685/36 (Nr. 1511 A. w zbiorze wyroków) orzekł, że niezdolną do zarobkowania w rozumieniu art. 28 ust. 3 rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych poz. 911/1927 Dz. Ust. jest osoba, która wskutek ułomności cielesnej lub umysłowej jest w ogóle niezdolna do pracy w jakimkolwiek zawodzie, albo jest wprawdzie w zasadzie zdolna do pracy w poszczególnym zawodzie, lecz zdolność ta jest mniejsza od połowy zdolności osób zdrowych fizycznie i umysłowo.

Zwolnienie od podatku od lokali biblioteki publicznej.

N. T. A. w wyroku z 11 maja 1938 r. L. rej. 2824/36 (Nr. 1384 S. w zbiorze wyroków) orzekł, że biblioteka publiczna może korzystać ze zwolnienia od podatku od lokali w myśl art. 3 p. 3 ustawy z 2 sierpnia 1926 poz. 718/34 Dz. Ust., jeśli ze względu na swą organizację lub rodzaj zainteresowań umysłowych, którym służy, stanowi zakład ściśle związany z nauką lub oświatą.

Wystawy i targi gospodarcze — wolne od opłat z art. 19 na rzecz Funduszu Pracy.

N. T. A. w wyroku z 12 kwietnia 1938 r. L. rej. 4122/36 (Nr. 1394 S. w zbiorze wyroków) orzekł, że opłatom z art. 19 ustawy o Funduszu Pracy (poz. 163/33 Dz. Ust.) nie podlegają bilety wstępu na wystawy i targi gospodarcze w rozumieniu § 1 rozporządzenia ministerialnego z 13 kwietnia 1928 r. poz. 501 Dz. Ust.

Wystawy i targi gospodarcze nie są widowiskami, według bowiem § 1 rozporządzenia Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa wyżej przytoczonego są on przeglądem wytwórczości przemysłowej i rolnej i mają na celu obok propagandy handlowej głównie wykazanie w celach dydaktycznych poziomu wytwórczości i podniesienia tego poziomu, a nadto dokonywanie transakcyj.

Oczyszczanie ulic.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 21 września 1937 r. Nr. C. II. 794/37 orzekł, że właściciel budynku, obowiązany do oczyszczania chodnika ze śniegu i lodu, nie jest zwolniony od tego obowiązku, jeżeli między budynkiem, stanowiącym jego własność a chodnikiem i jezdnią znajduje się pas ziemi zajęty pod zieleniec, wchodzący wraz z chodnikiem i jezdnią w skład parceli gruntowej, zapisanej w katastrze gruntowym jako ulica. **D.**

Poradnictwo samorządowe.

Zarząd gm. G. zapytuje:

1) Czy gmina obowiązana jest w sprawach egzekucji udzielać bezpłatnie informacji adresowych komornikom, jeżeli statut opłat administracyjnych przewiduje opłaty? o ile tak to jaka podstawa prawna nakłada ten obowiązek?

2) Jak należało by uregulować kwestię dostarczania podwód dla gminy, aby pobierać opłaty na ten cel w gotówce? Gdyby przepisy prawne na taki system nie zezwalały, czy jest możliwość sankcji w stosunku do opornych i czy ewent. można wynająć furmankę na koszt opornego.

Odpowiedź:

1) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z 30 lipca 1936 r. Nr. S. S. 55/20-3 wyjaśniło, że gminy winny udzielać komornikom bezpłatnie informacji adresowych w postępowaniu egzekucyjnym, mającym na celu ściągnięcie od stron należności sądowych.

Sprawa ta była wyjaśniona w Nr. 12 z 1936 r. „Przeglądu Samorządowego“.

2) Sprawę świadczeń w naturze reguluje ustawa z 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 204), która w art. 2 wymienia wyczerpująco cele na które można obciążyć świadczeniami w naturze. Wobec tego, że dostarczanie podwód jest też świadczeniem w naturze — można żądać dostarczenia podwód tylko na cele w tym artykule wymienione. Dla jakichkolwiek innych celów gmina nie może żądać od mieszkańców gminy dostarczenia podwód z braku podstawy prawnej. W wypadkach, gdy gmina jest zobowiązana do dostarczenia podwody, a nie ma własnej musi za umownym odszkodowaniem — podwodę wynająć.

Zarząd gm. B. zapytuje:

B. gmina jednostkowa zaciągnęła pożyczkę w T-wie P. B. P. S. P., obecnie jako gromada zaciągnęła drugą pożyczkę na tę samą szkołę, a uchwała rady grom. została zatwierdzona przez Wydział Pow. Obecnie gromada nie płaci rat pożyczek zaciągniętych. W chwili likwidacji b. gmin gromada przejęła szkołę wraz z zobowiązaniami na niej ciążącymi, co jest w akcie likwidacyjnym zaznaczone. Gromada od aktu likwidacyjnego nie odwoływała się. Kto jest zobowiązany do uregulowania rat obu pożyczek?

Odpowiedź:

Wobec tego, że gromada przy akcie likwidacyjnym przejęła wraz z budynkiem szkoły zobowiązania ciążące na nim, a następnie sama zaciągnęła drugą pożyczkę na tę szkołę — obowiązek spłacenia obu pożyczek ciąży na gromadzie. Niemniej gmina może i powinna dobrowolnie dopomóc gromadzie w spłacie tych zobowiązań — skoro gromada nie ma na ten cel odpowiednich środków finansowych, zwłaszcza, że budowa i utrzymanie szkoły (pożyczki zostały zaciągnięte na budowę) — należy do zadań gminy. **D.**

Wydawnictwa.

Jan Strzelecki: Finansowa Gospodarka Miasta Stoł. Warszawy w okresie 1927—1936. Warszawa 1938.

Spis rzeczy:

Od autora.

Wstęp. Społeczno-gospodarcze podłoże finansowej gospodarki Warszawy.

Część I. **Ogólna charakterystyka rozwoju finansowej gospodarki stolicy w okresie 1927/8—1935/6.** Dostosowanie się gospodarki stolicy do koniunktury. Równowaga budżetowa. Zadłużenie stolicy.

Część II. **Szczegółowa charakterystyka finansowej gospodarki stolicy w okresie 1929/30—1935/36.** Szczegółowa charakterystyka rozwoju dochodów w okresie 1929/30—1935/36. Szczegółowa charakterystyka rozwoju wydatków w okresie 1929/30—1935/36. Finansowa gospodarka przedsiębiorstw miejskich stolicy. Szczegółowa charakterystyka gospodarki stolicy w r. 1933/34. Uwagi uzupełniające.

Sprawozdanie z działalności Funduszu Pracy od 1 kwietnia 1937 r. do 31 marca 1938 r. Nakładem Funduszu Pracy, Warszawa 1938.

Organizacja Funduszu Pracy.

Bilans Funduszu Pracy i wykonanie planu finansowo-gospodarczego.

Akcja zatrudnienia. Zasady finansowania robót. Plan robót i wysokość kredytów. Organizacja robót. Płace. Wydatki na poszczególne rodzaje robót. Studia i roboty techniczne. Roboty komunikacyjne. Roboty melioracyjne. Inwestycje miejskie.

Robotnicze budownictwo mieszkaniowe. Organizacja T. O. R. Finansowanie budownictwa i podział kredytów. Budownictwo.

Zatrudnienie młodzieży. Junackie Hufce Pracy. Organizacja akcji. Zakwaterowanie, umundurowanie, stan zdrowotny. Działalność wychowawcza. Praca świetlicowa. Biblioteki i czytelnictwo. Spółdzielczość. Akcja oszczędnościowa. Zatrudnienie Szkolenie zawodowe.

Organizacja i metody działania Publicznych Biur Pośrednictwa Pracy. Rynek Pracy. Poszukujący pracy. Wolne miejsca pracy. Akcja pośredniczenia. Ruchy migracyjne.

Akcje specjalne. Zatrudnienie inwalidów. Prace dodatkowe. Biuro pośrednictwa pracy dla robotników portowych w Gdyni.

Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia. Zakres zabezpieczenia. Wpływy z tytułu zabezpieczenia. Wypłata zasiłków. Kontrola.

Akcje specjalne. Poradnictwo i przysposobienie zawodowe. Pomoc w tworzeniu warsztatów pracy. Organizacja dodatkowa zajęć dla ludności rolniczej. Akcja podnoszenia dochodowości rolnictwa. Akcja ogródków działkowych. Akcja kulturalno-oświatowa. Pomoc doraźna dla bezrobotnych pracowników umysłowych.

Pomoc doraźna. Organizacja i metody prowadzenia akcji. Kwalifikacja i kontrola. Odpracowanie i zapracowanie świadczeń. Dożywianie dzieci i młodzieży. Kolonie i półkolonie letnie. Pomoc doraźna dla pracowników fizycznych. Pomoc doraźna i pomoc zimowa.

Przytoczyliśmy w całości spis rzeczy Sprawozdania, gdyż orientuje on najlepiej nie tylko o treści Sprawozdania lecz i o kierunkach działalności Funduszu Pracy. Jak wynika z treści Sprawozdania wachlarz zagadnień objętych działalnością Funduszu Pracy jest bardzo obszerny. Z tego powodu a także ze względu na ważki udział Funduszu Pracy w finansowaniu inwestycyj samorządowych Sprawozdanie Funduszu Pracy zainteresować musi każdego samorządowca.

Wydawca: Instytut Administracyjno-Gospodarczy w Krakowie. — Redaktor odpowiedzialny: Mgr JÓZEF PRZETOCKI
Drukarnia „ORBIS" w Krakowie-Dębnikach, ul. Barska 41.

INFORMACJE O ZAMIESZCZANIU ARTYKUŁÓW W „PRZEGLĄDZIE SAMORZĄDOWYM"

1. Praca powinna być napisana na maszynie, na jednej stronie arkusza znormalizowanego z odstępem między wierszami.

2. Rozmiary notatki do kroniki nie powinny przekraczać objętości 3 stron, zaś rozmiary artykułu 6 stron maszynowego pisma.

3. Wydrukowane w Przeglądzie Samorządowym artykuły i notatki są honorowane.

4. Prace prosimy przesyłać pod adresem redaktora mgr Józefa Przetockiego, Kraków, Urząd Wojew. Basztowa 22.

WYDZIAŁ POWIATOWY W BIAŁEJ-KRAKOWSKIEJ

ogłasza

KONKURS

na stanowisko:

RZECZOZNAWCY BUDOWLANEGO PEŁNIĄCEGO OBOWIĄZKI REFERENTA BUDOWLANEGO PRZY WYDZIALE POWIATOWYM.

Od kandydata wymaga się:

1) obywatelstwo polskie,
2) wiek do 40 lat,
3) dyplom inżyniera z uprawnieniami wymogów art. 361 i 362 rozp. Pana Prezydenta R. P. o prawie budowlanym.

Wynagrodzenie w zależności od kwalifikacji wg. VIII.—VII. st. sł. płac urzędników samorządowych.

Po odbyciu okresu próbnego z wynikiem zadawalającym może nastąpić stabilizacja.

Do podania należy dołączyć uwierzytelnione odpisy:

1) metryki urodzenia,
2) dowód obywatelstwa polskiego,
3) świadectwa wymaganych studiów i egzaminów,
4) świadectwo zdrowia wydane przez lekarza urzędowego,
5) życiorys.

Termin wnoszenia podań do 15. grudnia 1938 r.
Posada do objęcia z dniem 1. stycznia 1939 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego:
STAROSTA:
Dr Stanisław Alberti

CHRZANOWSKIE KAMIENIOŁOMY NADWIŚLAŃSKIE

TELEFON CHRZANÓW NR 1.

Wydział Powiatowy w Chrzanowie

poleca do natychmiastowej dostawy znane ze swej pierwszorzędnej jakości materiały kamienne, a to: kamień łamany, tłuczeń diabazowy, mozaikę chodnikową, porfirową, z Nadwiślańskich Kamieniołomów w Orleju loco wagon stacja Okleśna, od 15 czerwca br. także loco rzeka Wisła.

Dostawa terminowa! **Materiał wyborowy!**